

Geprofessionaliseerd leren als exponent van het gepersonaliseerd leren

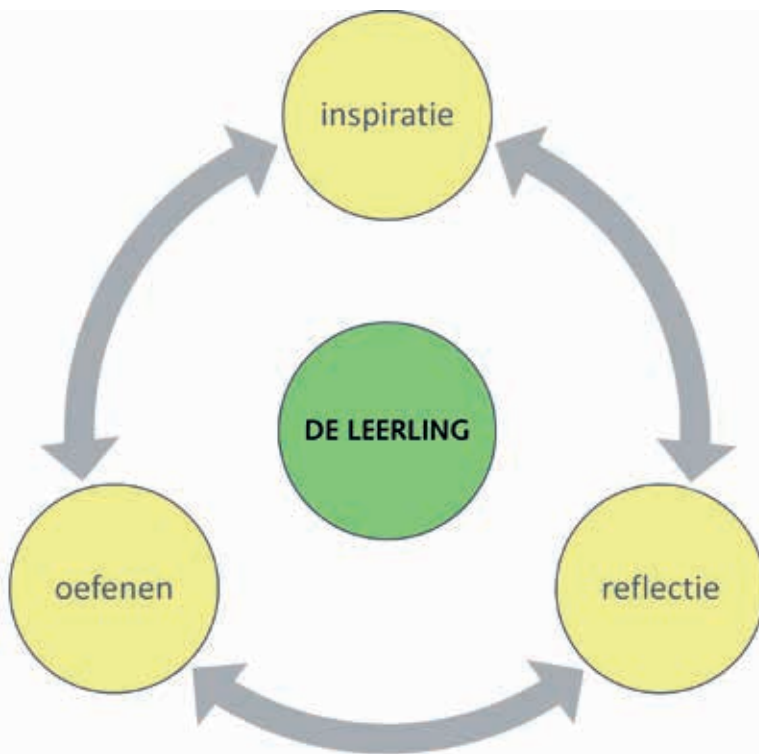
De grote opgave in de onderwijswereld is dat leerlingen intrinsiek betrokken raken met zaken in hun leven die er werkelijk toe doen. De eigen kracht en zelfstandigheid van de leerling speelt hierbij zo'n belangrijke rol dat het van belang is te weten door welke prikkels zij wel of niet worden geactiveerd. Wanneer wordt het onderwijs efficiënt? Wat kan er met de beschikbare budgetten worden gedaan?

Dat wat door leerlingen zelf wordt ontdekt, blijkt beter dan dat het door docenten wordt aangepraat' is de gangbare opvatting geworden. Competentiegericht onderwijs (CGO) doet z'n intrede. Levensrecht leren en professionaliteit van buiten de school worden betrokken in het leerproces. Leerkrachten vanuit verschillende specifieke leergebieden leveren hun bijdrage. Individuele leerlijnen worden opgezet, persoonlijke leertrajecten en leerarrangementen worden aangeboden (zie BNA-studie uit 2010).

PERSOONSGERICHT KARAKTER

Toch is de ontdekkingsdrang van leerlingen niet vanzelfsprekend en de kwalificatie van wat de leerling heeft opgestoken is nog steeds een heikel punt. CGO is doorontwikkeld en een goede opmaat geweest naar gepersonaliseerd leren (GPL). GPL beoogt meer concrete invullingen te geven met een vastomlijnde structuur om te kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen zonder het persoonsgerichte karakter van het onderwijs te verliezen. Het onderwijsaanbod zal moeten voldoen aan de kwalificatie-eisen die door

beroepen en vervolgoopleidingen worden gesteld. Dat kan als een beperking van vrijheid worden gevoeld maar het is tegelijkertijd een uitdaging. Wanneer de leerling de kans geboden wordt zich te spiegelen aan een concrete positie in de samenleving, dan is dat een prikkel. Samengevat gaat het er om leerlingen te inspireren en ze te helpen bij hun ontwikkeling door:

- ze uit te dagen,
- een passende context te bieden,
- voldoende ruimte voor reflectie in te bouwen.

De leerling zal voor de volgende stap opnieuw geïnspireerd moeten zijn. Zo ontstaat een proces dat zich steeds herhaalt (zie afbeelding 'Onderwijs en Ontwikkeling').

FACILITEREN LEERPROCES

De inzet is een professionele leeromgeving te creëren door ruimte vrij te maken in alle onderwijsclusters. In deze ruimten kunnen activiteiten worden ondernomen in het kader van gepersonaliseerd leren. Daarnaast is er een grote behoefte om transparantie te bewerkstelligen, zodat onderlinge betrokkenheid van zowel leerlingen als docenten gestimuleerd wordt. Er moet gevarieerd kunnen worden in de afmeting van de leergebieden. Voor een goede beheersbaarheid is een gebied voor honderd leerlingen een aanbeveling.

REFLECTIE EN INTERVISIE

In beginsel begint de dag met een groep van maximaal 20 leerlingen met de instructie van 20 minuten in een lokaal op maat. Daarna verspreiden de leerlingen zich en als vanzelf gaat de helft van de leerlingen een plek zoeken in de vrije ruimte buiten het lokaal. Op deze manier heeft elke leerling twee keer zoveel ruimte dan bij het instructiemoment. De leerling moet zijn/haar eigen gang kunnen gaan bij de zelf-

studiemomenten met de armslag en de leermiddelen die hij/zij daarbij nodig heeft. Bij het instructiemoment kan volstaan worden met 2 m²/leerling. In de vrije ruimte krijgt de leerling gemiddeld 4 m²/leerling. Naast werk- en overleguimten voor docenten (en ruimte voor 'leerkracht' bijvoorbeeld) is behoefte aan stilte/overleguimten voor leerlingen. Voor de laatste functie kan ook het instructielokaal worden ingezet. Er blijft ook een behoefte aan wat kleinere stilte/overleguimte voor 2 of 4 leerlingen. Dit zijn meteen ook de ruimten die kunnen worden gebruikt voor de reflectie en de intervisie met leerlingen. Voor presentaties zullen podia worden ingericht. In principe geen gangen want die belemmeren het opgaan in het geheel en verspillen ruimte. Het onderwijs presenteert zich als een schilderspalet aan de wereld.

DE UITDAGENDE LEEROMGEVING

Voornoemde onderdelen vormen de basis voor het leergebied, maar zijn nog niet 'aangekleed'. De activiteiten die in de leergebieden worden uitgevoerd bepalen in grote mate de sfeer. Wellicht bevindt zich een podium of op z'n minst een focuspunt in het gebied waar op gezette tijden leerlingen of docenten iets presenteren. Er zijn wanden waar het werk van de leerlingen opgehangen kan worden. Docenten moeten de gelegenheid krijgen hun specifieke vak in het gebied aanwezig te laten zijn. Bovenal wordt een grote diversiteit aan werkvormen neergezet. Leerlingen weten niet in welke hoedanigheid zij het beste leren. Zij moeten het kunnen uitproberen. Het begrip 'leerstijl' heeft z'n intrede gedaan, maar het begrip differentiatie moet nog verder worden ingevuld (Kolb, Vermunt, Witteman of Gartner). Wel is duidelijk dat er een behoorlijke differentiatie gewenst is. Op deze manier ontstaat er een professionele leeromgeving. Het betekent ook dat zakelijk gesproken een school alle ruimte moet aanwenden voor het goed functioneren van leerlingen en docenten. Dat is de reden dat gangen zo veel als mogelijk vermeden moeten worden. Je gaat van plek naar plek door het gebouw. Voor het beperkte budget dat veelal beschikbaar is moet de meest optimale oplossing voor de huisvesting gevonden worden. Vrije ruimte bij de lokalen moet gedefinieerd worden omdat het bruikbare ruimte moet zijn. De centrale ruimten moeten niet alleen mooi zijn maar ook bruikbaar en inspirerend. Het gebouw moet de docent helpen bij het onderwijs en inspireert de leerling zich verder te ontwikkelen. Het draait uiteindelijk om de inspirerende werking die moet uitgaan van het onderwijs naar de leerling (zie afbeelding 'De Leerling').

"Het gebouw moet de docent helpen bij het onderwijs en inspireert de leerling zich verder te ontwikkelen."

► Voor meer informatie neemt u contact op met Alfons Hams van Spring Architecten: a.hams@spring-architecten.nl of 010-4132790.